

KNYGOS MUZIEJUS AR MUZIEJUS APIE KNYGĄ?

MARJA-LIISA RÖNKKÖ

Knygos muziejus (Suomija)
E. paštas: marja-liisa.ronkko@vammala.fi

Diskusijos dėl knygos muziejaus Suomijoje išsiplieskė 1990-ųjų metų viduryje, kai savo pasiūlymus tuo metu pateikė įvairios Helsinkio organizacijos ir paramos draugijos. Tradiciškai du stiprūs Suomijos knygų centrai Parvoo ir Vammala taip pat dalyvavo sprendžiant šį klausimą. Tačiau kuriant naują muziejų teko atsižvelgti į muziejų raidos politiką Suomijoje. Be centrinių kultūrinių-istorinių, meno ir gamtos mokslų muziejų, valstybėje veikia 20 provincijos muziejų, 16 regioninių meno muziejų ir 13 nacionalinių specializuotų muziejų. Suomijoje dar įkurta daugiau kaip tūkstantis vietinės reikšmės ir specialiųjų muziejų.

Teisę steigti knygos muziejų išsikovojo Vammala miestas, vietoje tradicinio muziejaus modelio pateikęs naujos ekstensyvos institucijos – Suomijos knygos instituto projektą. Pagrindinis jo tikslas – įkurti informacijos apie knygą ir žinių centrą, kuris įgyvendintų koncepciją „viskas apie knygą“ vakar, šiandien ir rytoj. Kaip esminės šio instituto funkcijos numatyti ir moksliniai tyrimai, mokymo ir ugdymo bei švietimo programos, seminarai, elektroninių knygų pristatymai, vieša informacijos sklaida ir profesionalių paslaugų registras, galimybė bendradarbiauti ir plėsti viešuosius ryšius su visuomene tiek nacionaliniu, tiek tarptautiniu lygiu. Todėl tiek daug dėmesio skiriama skaitmeninėms informacijos formoms, elektroninei žiniasklaidai, knygos pramonės duomenų bazės kūrimui. Iš Europos Sąjungos paramos fondo gauta lėšų Suomijos knygos instituto tinklalapiui sukurti ir palaikyti 2001–2003 metais (svetainės adresas internete: <http://www.vammala.fi/kirjainstituutti>). Ateityje numatyta sukurti konceptualų informacijos portalą, kuriame profesionali šiuolaikinė informacija suteiktą vartotojams didesnes galimybes dalyvauti bendruose projektuose bei pasinaudoti nuorodomis į kitus panašius ar naudingus Suomijos bei tarptautinius projektus, virtualias parodas.

Knygos institutas oficialiai pradėjo veikti 2002 metų spalio 10 dieną, minimą kaip Suomijos literatūros ir jos pradininko Aleksis Kivi diena. Knygos instituto programoje jau dalyvauja nemaža savivaldybių švietimo, kultūros ir knygų infrastruktūros pa-

dalinių, labdaros, profsąjungų ir mokslinių tyrimų institucijų. Siekiama kuo glaudesnio bendradarbiavimo su universitetais, kolegijomis, mokyklomis, muziejais, mokslo centrais, bibliotekomis ir archyvais, knygynais, leidėjais, spaudos ir žiniasklaidos atstovais, įvairių fondų bei asociacijų ar pavieniais vadybininkais.

Suomijos švietimo ministro nuomone, Knygos muziejus turėtų sukurti visų šalies bibliotekų ar muziejų, veikusių ar būsimų parodų, reprezentuojančių knygos istoriją, vientisą tinklą, kuriame galėtų dalyvauti ir memorialiniai rašytojų muziejai, privačios bibliotekos, dirbtuvės ar senosios spaudos įrangos ekspozicijos.

Šiuolaikinio Knygos instituto projekto įgyvendinimas turėtų sustiprinti Vammalos miesto – vieno žymiausių šalies knygininkystės centrų pozicijas, įtraukti į knygos verslą naujų idėjų kūrėjus ir vadybininkus bei valstybės institucijas, paskatinti regiono kultūrinę ir šviečiamąją veiklą. Knygos instituto projekto įgyvendinimas Vammaloje palankus ir siekiant plėtoti senas šio regiono knygininkystės tradicijas. Vammalos regionas Suomijoje laikomas nacionalinės kalbos lopšiu. Mieste iki šiol saugoma seniausia Suomijoje žinoma spausdinta knyga – 1485 m. Niurnberge išspausdintas Brevijorius, čia pasirodė pirmasis Suomijoje laikraštis, toliau plėtojama spauda ir nacionalinės reikšmės knygynai. 2003 metais miesto biblioteka pažymės savo įkūrimo 150-ąsias metines. Tyrvää meno ir dizaino mokykloje (Tyrvää School of Arts and Design) yra vienintelis Suomijoje Knygų įrišimo skyrius, kuriame galima įgyti profesionalaus knygrišio kvalifikaciją. Nuo 1985 metų čia kasmet vasarą dvi tris savaitgalio dienas vyksta Senosios literatūros šventė. Joje dalyvauti atvyksta bukinistai iš visos Suomijos, rengiamos parodos, seminarai, knygų pristatymai naujomis temomis. Tokios šventės sulaukia apie 20 tūkstančių dalyvių ir svečių.

Vammaloje jau numatytos Knygos instituto patalpos miesto centre, šalia bibliotekos ir muziejaus. Šį aktyvų miesto kultūros centrą ketinama atidaryti 2006 metais. Centre bus nuolat veikiančios parodos, rengiami įvairūs užsiėmimai, atliekami tyrimai ir net veiks eksperimentinė scena.

Suomijos Knygos instituto tiriamoji veikla skatintų ne tik parodų ar viešųjų ryšių su visuomene plėtrą, bet ir knygininkystės paslaugų, produktų raidą bei analizę. Knygos ir literatūros reikšmės visuomenėje suvokimas grindžiamas istorijos žiniomis. Todėl viena iš svarbesnių instituto mokslinės veiklos krypčių yra susijusi su knygos ir skaitymo istorijos bei nūdienos studijomis. Mokymo programose numatytos literatūros rašymo, grafikos, knygų iliustravimo bei dizaino studijos, programos skirtos visų pirma knygininkams ir bibliotekininkams. Tikrasis instituto veiklos objektas yra knyga ir jos gamybos raida, lėmusi įvairias jos išraiškos formas – nuo molinių lentelių ir papiruso ritinių iki elektroninės knygos. Knygos muziejaus terminas apima visas galimas jos išraiškos formas ir pavidalus. Tačiau bene svarbiausias įkurtosios Suomijos

knygos institucijos uždavinys – išryškinti ir pabrėžti kultūrinę bei istorinę knygos reikšmę bet kuriame aktualiame kontekste.

Knygos muziejus – tai ne vien knygų kolekcija, o ir žmonijos proto ir kalbos istorijos lobynas.

Iš anglų k. vertė *Violeta Černiauskaitė*

Įteikta 2002 m. rugsėjo mėn.

BOOK MUSEUM OR MUSEUM OF THE BOOK?

DR. MARJA-LIISA RÖNKKÖ

Abstract

In Finland, the debate about the need for a book museum was kindled in the mid-1990s. Vammala won the competition by abandoning the traditional museum idea and deciding to establish a more extensive institute and foundation to manage it, the Foundation for the Finish Book Institute. The idea was to create a book information and know-how centre based on concept „everything about books“ yesterday, today and tomorrow. This ambitious idea seeks to generate new, innovative activities, to support book-related entrepreneurship and finally, in time, to establish a book museum in Finland. The aim of the Finish Book Institute's programme is to consolidate the role of Vammala as a player in the book industry and to attract new residents, industry and craftsman in the field, second-hand bookshops and other stores to the municipality, as well as to increase cultural and educational activities on a national and preferably even on a broader basis. This is why activities have been launched in digital form. EU funding has been obtained for 2001–2003 to develop the Institute's website.

The official foundation of Institute's was established on Aleksis Kivi's Day, the Day of Finnish Literature, on 10 October 2002. The Finnish Ministry of Education had a vision of the Book Museum as a network of old collections of all libraries, museums presenting the history of the book, exhibitions and memorial rooms as well as other places that have attained museum status such as the homes of authors, private libraries, handicraft workshops and old printing presses. Also, the digital media concept aims at creating a databank on the book industry. Products of the research at the Finnish Book Institute would serve exhibition and publication activities, could include research and training material, seminars, electronic books, research presentations, registers of professionals in the business and discussion forums for the public at large. However, the real task is to highlight the cultural and historical significance of the book in an actual and symbolic context. A museum dedicated to the book is more than just a collection of books. It is a museum, the Museum of the Book, dedicated to the mind and language of man.